

Bijlage 1

Vragen van de leden Moorlag en Ploumen (beiden PvdA) aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Medische Zorg over *landbouwgif in Drenthe* (kenmerk 2019Z04453 - ingezonden 7 maart 2019).

Vraag 1

Kent u het bericht «Bij de burenen van de lelieteler daalt een nevel van pesticiden op de trampoline neer» en het bericht «Drentse burgers meten landbouwgif in bodem en vinden 57 middelen»?^{1, 2}

Antwoord

Ja

Vraag 2

Vindt ook u het begrijpelijk dat burgers ongerust en bevreesd voor hun gezondheid en welbevinden zijn als er in de bodem en groenten in hun tuin 57 bestrijdingsmiddelen worden aangetroffen? Zo ja, waarom en wat gaat u doen om de vrees weg te nemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ja, ik begrijp dat burgers zich zorgen maken. Burgers verwachten geen gewasbeschermingsmiddelen in hun bodem of tuin als ze die zelf niet gebruiken. Daarom ben ik ook in gesprek gegaan met betrokken omwonenden.

Het Ctgb heeft het onderzoek geanalyseerd. De in de monsters aangetroffen gehalten zijn vergeleken met veilige grenswaarden die gebruikt worden bij de toelating van de betreffende middelen. Uit deze vergelijking blijkt dat de veilige grenswaarden niet worden overschreden. ^{5.2.1}

Verder wordt gewerkt aan het verder terugdringen van emissies van gewasbeschermingsmiddelen. Mijn ambities richten zich op weerbare planten en teeltsystemen, het verbinden van landbouw en natuur en als er dan toch behoefte is aan gewasbeschermingsmiddelen moeten, dan nagenoeg zonder emissies naar de leefomgeving en nagenoeg zonder residuen op producten. Dat is de kern van de "Toekomstvisie gewasbescherming 2030" die recent aan uw Kamer is aangeboden.

Vraag 3

Waarom moeten bewoners zelf zorgen voor onderzoek naar chemische stoffen in de bodem en gewassen in hun buurt, in welke gevallen moet een overheidsinstelling die verantwoordelijkheid nemen, welke instelling is dat en waarom was daar in dit geval geen sprake van?

Antwoord

Van bewoners wordt niet verwacht dat zij zelf dienen te zorgen voor onderzoek naar chemische stoffen in de bodem en gewassen in de buurt. Er is een Europees systeem van voorzorg in werking waarbij gewasbeschermingsmiddelen pas op de markt mogen komen en worden gebruikt als na uitgebreid wetenschappelijk onderzoek is aangetoond dat er geen onaanvaardbare risico's zijn voor mens, dier en milieu. De overheid evalueert en monitort (naleving van) wet- en regelgeving en reageert op nieuwe signalen. Zo worden voedingsmiddelen, oppervlaktewater en grondwater onderzocht op het voorkomen van resten van gewasbeschermingsmiddelen en is een uitgebreid vierjarig onderzoek gestart (blootstellingsonderzoek gewasbeschermingsmiddelen, OBO) naar blootstelling via lucht en (huis)stof van omwonenden naar aanleiding van een advies van de Gezondheidsraad (2014) waarvan het rapport op 10 april jl. aan uw Kamer is aangeboden.

Vraag 4

¹ <https://www.trouw.nl/a/~a5119657/>

² <https://www.trouw.nl/groen/drentse-burgers-meten-landbouwgif-in-bodem-en-vinden-57-middelen~a3c65540/>

Acht u het mogelijk dat de uitbreiding van landbouwareaal voor de teelt van lelies en andere bloemen in Drenthe voor meer gezondheidsrisico's kan gaan zorgen? Zo ja, betekent dit dat die groei beperkt moet gaan worden dan wel dat er strengere eisen aan het gebruik van bestrijdingsmiddelen moeten worden gesteld en hoe gaat u daarvoor zorgen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Uit de beoordeling van het Ctgb van de gevonden gehalten van gewasbeschermingsmiddelen in de bodem en op gewassen bij de inwoners in Westerveld, blijkt dat er geen grenswaarden zijn overschreden. Dat betekent dat omwonenden geen gezondheidsrisico's lopen, en in de huidige toelatingsmethodiek wordt de blootstelling ook niet onderschat. Bovendien blijkt ook uit het OBO-blootstellingsonderzoek dat alle meetresultaten beneden de risicogrenzen veilige grenswaarden zijn gebleven.

Beide onderzoeken bevestigen dat de beoordelingsmethodiek bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen robuust is: de feitelijke blootstelling blijkt immers lager te zijn dan de berekende blootstelling die de basis vormt voor de toelating van de middelen.

Op basis hiervan is er geen reden om te veronderstellen dat uitbreiding van het landbouwareaal voor de teelt van lelies en andere bloemen in Drenthe voor gezondheidsrisico's kan gaan zorgen.

Vraag 5

Deelt u de zorgen van de in het artikel genoemde hoogleraar toxicologie van de Universiteit Utrecht over het feit dat er een variëteit aan stoffen is gevonden, over de vermenging van deze stoffen in de bodem en over de mogelijke risico's van opstapeling van de bestrijdingsmiddelen? Zo ja, waarom en welke gevolgen verbindt u daaraan? Zo nee, waarom deelt u die zorgen niet?

Antwoord

Dat er een variëteit aan stoffen is gevonden, is niet onverwacht aangezien er ook een variëteit aan stoffen wordt gebruikt in de lelieteelt. In het huidige toelatingsbeleid wordt rekening gehouden met mogelijke cumulatieve effecten van meerdere middelen.

In het huidige toelatingsbeleid, waar de risicobeoordeling per aanvraag gebeurt (per middel of tankmix) zijn ruime veiligheidsmarges ingebouwd. De beoordelingsmethodiek is daardoor dermate robuust, dat de verwachting is dat opstapeling van stoffen in beginsel niet tot gezondheidsrisico's zal leiden. Dit wordt bevestigd in het RIVM-rapport over cumulatieve blootstelling aan residuen van verschillende soorten gewasbeschermingsmiddelen op voedsel (Kamerstuk 27858, nr. 433). Tegelijkertijd is het wenselijk dat preciezer wordt gekeken naar effecten van een cumulatieve blootstelling via alle blootstellingsroutes. De Europese Voedselveiligheidsautoriteit (EFSA) zal in 2019 werken aan een richtsnoer afrenden om gecombineerde blootstelling aan verschillende stoffen te kunnen beoordelen. Nederland (RIVM en WUR) is actief betrokken bij de totstandkoming van dit richtsnoer.

Commented 5.12.2017 11: Dit is nu te kort door de bocht, want dit is wel een lacune in de huidige systematiek.

Vraag 6

Deelt u de mening van de in het artikel genoemde hoogleraar dat «het de hoogste tijd [is] dat er internationaal afspraken worden gemaakt over de milieulast van pesticiden in de grond», waarbij er niet alleen naar individuele stoffen moet worden gekeken maar ook «naar het stapeleffect van de verschillende gewasbeschermingsmiddelen die gelijktijdig worden toegepast in de landbouw»? Zo ja, hoe gaat u zich hiervoor inzetten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ik verwijs u voor het "stapeleffect" naar het antwoord op vraag 5.

Vraag 7

Deelt u ook de mening van de genoemde hoogleraar bodemdegradatie en landbeheer aan de Wageningen Universiteit dat onderzocht moet worden welke risico's omwonenden lopen door de verspreiding van pesticiden? Zo ja, wilt u het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en/of de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) onderzoek laten doen om vast stellen of en in welke mate er gevaren zijn voor de volksgezondheid en de omwonenden, en de Kamer daarvan op

de hoogte stellen? Zo nee, weet u al wat de korte- en langetermijngesondheidseffecten van de aangetroffen stoffen kunnen zijn en wat zijn die effecten dan?

Antwoord

Zoals in de Kamerbrief beschreven, heeft het kabinet de Gezondheidsraad opdracht gegeven om nader te onderzoeken of er gezondheidsrisico's zijn en hierover te adviseren. Tot op heden hebben de verschillende studies geen duidelijke verbanden aangetoond tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en het optreden van gezondheidseffecten. Het recente RIVM rapport Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (RIVM 2019-0052) laat zien dat er geen risicogrenzen zijn overschreden.

5.2.1 Woo

In het RIVM-rapport Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen (RIVM 2018-0068) is door het RIVM een analyse gemaakt van mogelijke verbanden tussen gezondheid en de nabijheid van landbouwpercelen. Die verbanden zijn onduidelijk en mogelijke verbanden konden niet 1-op-1 gerelateerd worden aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de landbouwpercelen. ~~en dat in de huidige toelatingsmethodiek de blootstelling volgens het Ctgb ook niet wordt onderschat. Op grond van het omwonendenonderzoek (RIVM 2019-0052) heeft het Ctgb geconcludeerd dat de EU geharmoniseerde beoordelingsmethodiek bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen robuust is: de feitelijke blootstelling blijkt immers lager te zijn dan de berekende blootstelling die de basis vormt voor de toelating van de middelen.~~

Commented ^{5.1.2.6 W} ^{5.1.2.6} : dit is een lang antwoord, maar het verzamelt nu alle relevante onderzoeken en je kunt ernaar verwijzen, dus mi wel zinvol om het zo te doen.